

програми для кривдників (приймається рішення судом).

За вчинення булінгу ст.173-4 КУПАП передбачена відповідальність у вигляді штрафу або громадських робіт або виправних робіт.

Таким чином здійснивши порівняльну характеристику юридичних ознак домашнього насильства та булінгу, визначимо їх ознаки, за наявності яких відбувається ідентифікація даних протиправних діянь, що має значення для їх кваліфікації на практиці з метою виокремлення та застосування найбільш ефективних мір юридичної відповідальності за їх вчинення.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню): Закон України від 18 грудня 2018 року № 2657-VIII. Відомості Верховної Ради. 2019. № 5. Ст.33.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 року. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35.

3. Вознюк, А. А. (2019). Кримінальна відповідальність за домашнє насильство: актуальні питання теорії та практики. Форум Права, 55(2). 6–14. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.2635559>.

4. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваїте, 2019. 288 с.

5. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст.1122.

7. Кримінальний кодекс України від 4 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.

Олійник Ю.В.,

*викладач кафедри теорії та історії
держави і права*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ У РОЗБУДОВІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

При підготовці тез доповіді визначено за мету з'ясування ролі професійної правничої допомоги у розбудові України як правової держави.

Закріплення у Основному Законі нормативно-правового припису, який гарантує кожному правона професійну правничу допомогу, є не тільки важливим аксіологічним аспектом Конституції України, але й вимагає

окремої уваги до цієї можливості. Це питання є досить актуальним, особливо з огляду як на необхідність виконання головного конституційного обов'язку держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини (ст. 3), так і на конституційне закріплення нашої держави як соціальної і правової (ст. 1 Основного Закону).

Верховна Рада України, прийнявши Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», внесла зміни до статей 29 і 59 Основного Закону та включила нову статтю 131⁻² [1].

Так, стаття 59 Конституції України набула такого змісту: «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав», а ч. 2 цієї статті законодавцем була виключена.

До Розділу VIII «Правосуддя» було додано статтю 131⁻², якою суб'єкт законотворчості вперше закріпив положення про те, що:

- в Україні гарантована професійна правнича допомога, що її надає адвокатура (ч. 1 ст. 131⁻²);
- при цьому гарантується незалежність адвокатури (ч. 2 ст. 131⁻²);
- засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом (ч. 3 ст. 131⁻²);
- представництво іншої особи в суді, а також захист її від кримінального обвинувачення, здійснює виключно адвокат (ч. 4 ст. 131⁻²).

Водночас, у ч. 5 ст. 131⁻² Верховна Рада України зазначила, що законом можуть бути визначені й винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [2].

Конституційний Суд України, як орган, що вирішує питання про відповідність Конституції України законів України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 20 січня 2016 року констатував відповідність вищевказаних змін Основному Закону та резюмував, що пропонується для доповнення Основного Закону Української держави стаття 131⁻² не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина [3].

У цьому ж висновку орган конституційної юрисдикції вважає, що зміни до частини першої статті 59 Основного Закону України стосовно права кожного на професійну правничу допомогу (ст. 131⁻²) враховують той факт, що саме адвокат має необхідний професійний рівень та можливість забезпечити реалізацію права кожного на захист від кримінального обвинувачення та представництво його інтересів у суді (п. 3.17. Висновку).

Водночас у цьому ж рішенні Конституційний Суд України наголошує,

що кожна особа є вільною у виборі захисника своїх прав серед адвокатів, а встановлення на законодавчому рівні винятків щодо представництва в суді іншими, ніж адвокат, особами може бути обумовлене особливостями певної категорії справ, правовідносин чи статусу особи, права, свободи чи інтереси якої підлягають захисту. Тобто, позиція органу конституційної юрисдикції зводиться до того, що таке правове регулювання щодо представництва особи в суді має сприяти ефективному захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб [3].

Поряд із вищезазначеним, здійснений нами аналіз нормативних та доктринальних джерел, зокрема ст. 16 Цивільного процесуального кодексу України під назвою «Правнича допомога», ст. 15 «Правнича допомога» Господарського процесуального кодексу України, пояснювальної записки до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», змісту Класифікатора професій України ДК 003:201 надає можливість визначити осіб, що надають професійну правничу допомогу, тобто, правників, якими слід вважати :

- захисників (ч. 4 ст. 29, ст. 59 Конституції України);
- адвокатів («Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура» (ч.1. ст.131⁻²), що здійснюють виключне представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення (ч. 4 ст. 131⁻²);
- інших правників (ч. 5 ст.131⁻²: «Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена»;
- осіб, що здобули компетентності (результати навчання), яких достатньо для успішного здійснення професійної діяльності (працівники, перераховані разом з адвокатом у Класифікаторі професій (Розділ 2. «Професіонали») під кодом 2421.2 [4] (слово «професіонал» в українській мові тлумачиться як: 1) той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності, своєю професією; 2) добрий фахівець, знавець своєї справи [5].

Тобто, вищевикладене надає нам підстави для висновку про те, що професійна правнича допомога надається не лише адвокатами, а й іншими особами, які належать до правничої професії.

Отже, Україна не тільки конституційно проголошена правовою державою та взяла на себе зобов'язання відповідати всім висунутим до такої країни вимогам, але й впевнено крокує до утвердження такого рівня державності. Для формування вказаної моделі суспільства досить вагомою є одна із формальних ознак правової держави, яка зводиться до того, що всі громадяни є юридично захищеними й надання професійної правничої допомоги незалежить від віку чи соціального статусу, тобто гарантоване кожному.

Література:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02 червня 2016 року. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення 07.11.22).
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. (дата звернення 07.11.22).
3. Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 20 січня 2016 року № 1-в/2016. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-16#Text>. (дата звернення 07.11.22).
4. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 - 1980. Т. 8 : Природа-Ряхтливий / ред. тому: В. О. Винник [та ін.]. 1977. 927 с. (дата звернення 07.11.22).
5. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. Із змінами і доповненнями, внесеними наказом Міністерства економіки України від 25 жовтня 2021 року №810. URL. https://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433. (дата звернення 07.11.22)

*Опацький Р.М.,
доцент кафедри
адміністративного права,
процесу та адміністративної
діяльності Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент*

ЗАХИСТ СІМ'Ї ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Нестабільна економічна та політична ситуація в державі впливає і на внутрішньосімейні відносини. У 2021 році в Україні зареєстрували 214 тис. шлюбів і 129,5 тис. розлучень, в той же час у 2019 кількість шлюбів становила 237,9 тис., а кількість розлучень – 138 тисяч [1].

Дана тенденція є загрозливою для держави, особливо враховуючи демографічний стан (зменшення кількості населення з 52 млн. в 1991 році до 41,2 млн. в 2021 році) та збройної агресії на Сході України.

Основною причиною розлучення стала втрата цінності шлюбу, сім'ї, а також небажання «працювати» над укріпленням сімейних стосунків. За статистикою, 62% розлучень припадає на молоді сім'ї. Головна причина розпаду сімей - у неготовності людей будувати стосунки.